Remissyttrande angående Europeiska kommissionens förslag till en förordning om innovation

Innovation Act, COM(2026) 567 final · Remiss KN2026/01835

Dokumenttyp	Remissyttrande
Remissinstans	Chalmers tekniska högskola
Avsändare	Chalmers tekniska högskola och Stiftelsen Chalmers tekniska högskola
Ärende	Europeiska kommissionens förslag till en förordning om innovation, COM(2026) 567 final, remiss KN2026/01835
Datum	Oktober 2026

Sammanfattande ställningstagande

- Chalmers stödjer ambitionen att stärka forskningsbaserad innovation, bolagsbyggande och industriell tillämpning genom bättre FoU-upphandling och stöd för immateriella tillgångar.
- Artikel 19 måste uttryckligen respektera medlemsstaternas olika ägandemodeller, inklusive det svenska lärarundantaget, och möjliggöra deltagande när forskaren är rättighetsinnehavare.
- Beställarens nyttjanderätt enligt artikel 19.4 måste avgränsas så att fortsatt forskning, vetenskaplig publicering, bolagsbyggande, licensiering och externa investeringar möjliggörs.
- Kommersialiseringskrav, tidsfrister och ingripanden enligt artikel 19 måste anpassas till teknikens mognad och till de långa utvecklingscykler som präglar deeptech och annan forskningsintensiv innovation. Invändningar mot exklusiv licensiering eller rättighetsöverlåtelse ska begränsas och inte omotiverat försvåra fortsatt kommersialisering.
- Bedömningen enligt artikel 24.6 måste anpassas till utvecklingsfasen. Rätten till ersättning för korrekt utfört FoU-arbete enligt artikel 24.7 ska värnas.
- Universitet ska erkännas som kunskaps- och talangmotorer i innovationssystemet, inte enbart som möjliga leverantörer av FoU-tjänster. Forskningsbaserade teknikbolag, forskningsinstitut, forskningsnära utvecklingsaktörer och lärosäten ska kunna delta med proportionerliga krav.
- Stödet enligt artikel 32 ska vara tillgängligt för forskare och forskningsnära innovationsaktörer före bolagsbildning och kompletteras med proof of concept, verifiering, prototyper, demonstratorer och tidig marknadsvalidering.
- Genomförandet måste värna akademisk frihet, forskarutbildning, vetenskaplig publicering och internationell samverkan samt kombineras med kompetensutveckling, riskdelning och ett starkt, självständigt forskningsramprogram.

1 Inledning

Chalmers tekniska högskola och Stiftelsen Chalmers tekniska högskola lämnar detta yttrande gemensamt. Förslaget berör både lärosätets forskning, utbildning och nyttiggörande och koncernens strukturer för forskningsnära utveckling, investeringar och byggande av forskningsbaserade teknikföretag.

Chalmers strategi mot 2041 förenar akademisk excellens med effektivt nyttiggörande. Högskolans forskning och utbildning kompletteras av Chalmers Ventures, Chalmers Next Labs och nära samverkan med Chalmers Industriteknik. Chalmers Next Labs är koncernens plattform för verifiering och forskningsnära

teknikutveckling med inriktning på industriell tillämpning och bolagsbyggande. Chalmers Ventures identifierar, bygger, finansierar och utvecklar forskningsbaserade teknikföretag från tidiga idéer till bolag med förutsättningar för investeringar och uppskalning. Chalmers Industriteknik bidrar till industrialisering och uppskalning.

Tillsammans bidrar dessa verksamheter genom hela innovationskedjan, från forskningsresultat och tidig verifiering till industriell tillämpning, nya företag och uppskalning.

Innovation Act är, liksom flera andra pågående europeiska initiativ för stärkt konkurrenskraft och resiliens, en del av utvecklingen mot en mer sammanhållen europeisk innovations- och industripolitik. Genom bättre villkor för FoU-upphandling samt för finansiering och nyttiggörande av immateriella tillgångar kan förordningen bidra till att stärka Europas innovationsförmåga. Samtidigt måste genomförandet ta hänsyn till universitetens särskilda systemroll.

Universitet är inte enbart utförare av forskning eller leverantörer av FoU-tjänster, utan också källor till ny kunskap, kompetensförsörjning, entreprenörskap och framtida teknikföretag. Förordningen bör utformas och genomföras så att den, i samspel med det europeiska forsknings- och innovationssystemets övriga instrument, stärker hela kedjan från fri och excellensbaserad forskning, utbildning och talangutveckling till verifiering, kommersialisering och uppskalning, samtidigt som akademisk frihet, vetenskaplig publicering och internationell forskningssamverkan värnas.

2 Övergripande bedömning

Chalmers välkomnar förslagets regler för FoU-upphandling och kompetenscentrumet vid EUIPO för IP-baserad finansiering och kommersialisering. Artiklarna 2 och 3 avgränsar upphandlingen till vissa FoU-tjänster, inklusive prototyper, och undantar kommersiell utrullning. För att reglerna ska få genomslag behöver de samspela med finansieringsinstrument för test, demonstration och marknadsintroduktion samt med relevanta nationella styrmedel.

Upphandlingsreglerna gäller FoU-upphandling över angivna tröskelvärden och utanför de ordinarie upphandlingsdirektivens tillämpningsområde. Genomförandet behöver kompletteras med tydlig vägledning om gränsen mot forskningsbidrag och gemensam forskningssamverkan, så att dessa samarbetsformer inte felaktigt behandlas som upphandling.

FoU-utförare kan vara forskningsbaserade teknikbolag, forskningsnära utvecklingsaktörer och lärosäten. Forskningsinstitut och forskningsnära utvecklingsorganisationer, såsom Chalmers Next Labs, bör uttryckligen erkännas för sin roll i verifiering, demonstration, testning och industrialisering av forskningsbaserade innovationer. Förordningen bör stödja sådana vägar från forskning till tillämpning och erkänna universitetens integrerade innovationsstrukturer, där olika juridiska personer bidrar med kompletterande roller inom verifiering, infrastruktur, bolagsbyggande och investeringar. Organisationsformen ska inte skapa omotiverade hinder för deltagande.

3 Immaterialrätt och olika modeller för ägande och nyttiggörande

Artikel 19 ska uttryckligen respektera medlemsstaternas olika modeller för ägande och nyttiggörande av forskningsresultat. Lärarundantaget i 1 § lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar gäller lärare i denna egenskap och patenterbara uppfinningar. För andra forskningsresultat gäller tillämplig lagstiftning och avtal. Förordningen måste möjliggöra deltagande oavsett om rättigheterna innehas av forskaren, ett universitet, ett teknikbolag eller en annan forskningsnära aktör.

Artikel 19.2 ger leverantören rätt att behålla IP till projektresultaten och skyldigheter att skydda och försöka kommersialisera dem. Leverantören och rättighetsinnehavaren kan vara olika aktörer. Villkoren måste fungera både med forskarägda uppfinningar och med rättigheter som genom avtal har överförts eller licensierats till ett teknikbolag eller en utvecklingsaktör. Förordningen bör möjliggöra sådana

överenskommelser utan krav på universitetsägande. Detta behöver beaktas även vid ingripanden, underleverantörsavtal och senare rättighetsöverföringar.

Beställarens kostnadsfria tillgång enligt artikel 19.4 omfattar även användning av nuvarande och framtida leverantörer i beställarens kontrakt. Sverige bör verka för tydliga avgränsningar av ändamål och användningsområde samt en åtskillnad mellan projektresultat och tidigare utvecklade immateriella tillgångar. Nyttjanderätten får inte utformas så brett att den i praktiken reducerar möjligheterna till exklusiv licensiering, bolagsbildning eller externa investeringar. Villkoren ska möjliggöra fortsatt teknikutveckling, kommersiell utveckling och industriell samverkan.

Kommersialiseringsfrister och ingripanden enligt artikel 19.6–19.9 bör anpassas till teknikens mognad, verifieringsbehov, regulatoriska krav och finansieringsförutsättningar. För deeptech och annan forskningsintensiv innovation kan utvecklingen kräva omfattande verifiering, testning, regulatoriska processer och kapitalanskaffning före marknadsetablering. Dokumenterade utvecklingsansträngningar måste därför beaktas. Invändningar mot exklusiv licensiering eller överlåtelse ska begränsas till tydligt definierade grunder kopplade till säkerhet, samhällsviktig försörjning eller annat uttryckligt angivet allmänintresse och hanteras inom korta, förutsägbara tidsfrister så att bolagsbildning och privata investeringar i fortsatt teknikutveckling inte fördröjs. Det bör även klargöras hur villkoren påverkar ägarförändringar i forskningsbaserade teknikbolag, så att forskningsresultatens fortsatta nyttiggörande genom industriella partnerskap och företagsförvärv inte försvåras omotiverat.

Artikel 19.10 medger dessutom att beställaren i vissa upphandlingar som inte är förkommersiella får äganderätt till projektresultaten. Chalmers föreslår att detta undantag begränsas till tydligt motiverade och proportionerliga fall. Beställarens önskan om exklusiv exploatering enligt artikel 19.10 c bör inte ensam vara tillräckligt skäl.

Artikel 19 bör erkänna överenskomna vägar till nyttiggörande, exempelvis licensiering, öppen källkod och standardisering, när de uppfyller FoU-upphandlingens syfte. Krav enligt artikel 10.1 p på publicering och öppet tillgängliggörande måste vara förenliga med villkoren för skydd och kommersialisering. Artiklarna 19 och 26 bör uttryckligen säkerställa deltagande lärosätens möjlighet att publicera vetenskapliga resultat och använda dem i fortsatt forskning och utbildning. Uppskov för patentskydd ska vara avgränsade och tidsbegränsade. Begränsningar av säkerhetsskäl ska vara sakligt motiverade och proportionerliga. Avtalen behöver också säkerställa att doktorander kan slutföra och publicera sina avhandlingar.

4 FoU-upphandling och forskning med osäkert utfall

Chalmers välkomnar proportionerliga kvalificeringskrav enligt artikel 15, kvalitetsbaserad utvärdering enligt artikel 17 och funktionella krav enligt artikel 18. Genomförandet ska underlätta deltagande för forskningsbaserade teknikbolag, lärosätesanknutna utvecklingsaktörer och lärosäten. Även beställarens processkrav, särskilt marknadsdialog, flera leverantörer och konkurrerande faser enligt artiklarna 9, 22 och 24, ska vara proportionerliga till uppdragets omfattning, risk och karaktär. Vägledning och anpassningsbara avtalsmallar bör stödja genomförandet. Gemensam FoU-upphandling enligt artikel 31 kan skapa större efterfrågan på forskningsbaserade lösningar.

Sverige bör verka för att artikel 24.6 bedömer kommersiell potential utifrån den aktuella forsknings- och utvecklingsfasen. Ett generellt krav på visad kommersiell bärkraft i varje fas riskerar att utestänga tidig forskning och teknik med långa utvecklingstider. I grundforskning och tidiga utvecklingsfaser ska vetenskapliga och tekniska framsteg, minskad osäkerhet och ett välgrundat underlag för fortsatt utveckling kunna vara tillräckliga för att en fas ska bedömas som framgångsrik, utan krav på visad kommersiell bärkraft. Rätten till avtalad betalning enligt artikel 24.7 när begärda uppgifter och leveranser har fullgjorts korrekt är central och bör behållas även om fasen inte bedöms framgångsrik.

Chalmers välkomnar huvudregeln om lämpligt förskott enligt artikel 25.3. Förskott och ändamålsenliga etappbetalningar är viktiga för att mindre forskningsbaserade företag ska kunna delta utan att själva behöva finansiera offentligt beställd forskning.

FoU-upphandling bör samspela med test, demonstration och senare marknadsintroduktion. Offentliga aktörer bör även efter FoU-fasen kunna bidra till forskningsresultatens nyttiggörande som första referenskund för forskningsbaserade teknikbolag och genom kommersiella inköp som möjliggör en första implementering och tillämpning i större skala. Fortsatta kommersiella inköp måste ske enligt tillämpliga upphandlingsregler. Villkoren bör ge både etablerad industri och nya teknikföretag möjlighet att bidra, skapa fungerande övergångar till industriella värdekedjor och undvika onödiga hinder för internationell forskningssamverkan, industriella partnerskap och forskningsbaserade teknikbolags internationella uppskalning. Säkerhetsbegränsningar enligt artikel 28 bör vara motiverade, riskbaserade och proportionerliga.

5 Kompetenscentrum och finansiering av immateriella tillgångar

Chalmers välkomnar att artikel 32.2 omfattar forskare, företag, andra offentliga och privata aktörer samt stödorganisationer. Stödet ska fungera med både forskarägda och bolagsägda rättigheter och vara tillgängligt redan före bolagsbildning. Kompetenscentrumets rådgivning bör kunna stödja strategier för proof of concept, verifiering, affärsutveckling, licensiering och tidig marknadsvalidering samt underlätta samspelet med relevanta nationella och europeiska finansieringsinstrument. Forskningsnära aktörers organisationsform ska inte skapa omotiverade hinder för deltagande.

Värderingsramverket och matchningsplattformen enligt artikel 32.3 bör kunna hantera olika immateriella tillgångar och tidiga forskningsresultat. Det bör klargöras hur programvara, data och know-how kan omfattas, utifrån tillämpligt rättsligt skydd och faktisk dispositionsrätt. Skyddade rättigheter ska inte likställas med registrerade rättigheter. Värderingen bör beakta teknikens mognad och osäkerhet samt kunna kombineras med bedömningar av marknad, team och fortsatt utvecklingsbehov. Kompetenscentrumet bör skydda känsliga uppgifter, samordnas med befintliga europeiska och nationella stödstrukturer och bidra till kompetensutveckling inom immaterialrätt, entreprenörskap och kommersialisering.

6 Kompletterande finansiering och forskningsförutsättningar

Kompetenscentrumet stödjer utvecklingen av IP-baserade finansieringsinstrument men innebär inte i sig ett generellt bidragssystem för verifiering eller bolagsbyggande. Chalmers föreslår därför att Sverige verkar för kompletterande finansiering av proof of concept, prototyper, demonstration och tidig marknadsvalidering, även före bolagsbildning.

Dessa kompletterande insatser behöver samspela med ett starkt forskningsramprogram, långsiktig forskningsfinansiering, forskningsinfrastruktur och entreprenöriell kompetensutveckling. De ska värna akademisk frihet och internationell forskningssamverkan.

7 Avslutande ställningstagande

Chalmers stödjer förslagets ambition att stärka Europas konkurrenskraft genom att förbättra vägen från forskning till marknad och uppskalning. Förordningens genomslag förutsätter att FoU-upphandling och IP-stöd fungerar för de olika aktörer och samverkansformer som tillsammans driver forskningsbaserad innovation.

Sverige bör i den fortsatta beredningen prioritera att reglerna möjliggör detta samspel och tar hänsyn till forskningsintensiv innovations särskilda förutsättningar. Universitetens kunskaps- och talangutveckling och innovationsaktörernas förmåga att utveckla, finansiera och kommersialisera forskningsresultat behöver stärka varandra.

Med denna inriktning kan Innovation Act bidra till att mer av Europas forskning omsätts i konkurrenskraftiga företag och industriell och samhällelig nytta.

Chalmers står till förfogande för dialog i den fortsatta beredningen.

För Chalmers tekniska högskola	För Stiftelsen Chalmers tekniska högskola
Martin Nilsson Jacobi Rektor och vd	Sara Wallin Vd